



КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

АМПЛІТУДА ЧАСУ ПАВОДЛЕ КУПАЛЫ

У Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі сёння паказваюць "Раскіданае гняздо" Янкі Купалы. Сучасная версія перанесла герояў класічнага твора ў наш час...

С. 8



Фота Янкі Купалы, многія з якіх друкуюцца ўпершыню

С. 14



Фота Юрыя ІВАНОВА

Экспазіцыю
абновяць:
наша літаратура —
ад XI стагоддзя
да Васіля Быкава
С. 3

Ці пакажам
кулінарную
традыцыю
гасцям
Чэмпіянату
свету
па хакеі?



С. 6

Магілёў:
ВОПЫТ
"Другой
сцэны"



С. 13

Немульцяшныя
праблемы:
у чым карысць
Цэнтра
анімацыйных
мастацтваў?

ІНСТЫТУТ КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСІ:

ЧАМУ ЗАМЕСТ СТРАТЭГІІ
ДЫ ТАКТЫКІ ПРАКТЫКАМ
ПАТРАБУЮЦЦА ХІБА ШТО
"МЕТАДЫЧКІ"?

С. 10 — 12



С. 4 — 5

Яднанне інтарэсаў і культур

Актыўнасць партнёраў



Адна з найбольш актыўных арганізацый беларускай дыяспары ў Расійскай Федэрацыі дзейнічае ў Казані. Пераканацца ў гэтым давлялося і карэспандэнту "К", які разам з нашай культурнай дэлегацыяй пабываў у сталіцы Татарстана пад час святкавання Дня яднання народаў Беларусі і Расіі.

У Міністэрстве культуры Татарстана адбылася працоўная сустрэча з беларускай дэлегацыяй, якую ачольваў дырэктар Рэспубліканскага цэнтру нацыянальных культур Міхаіл Рыбак. Як адзначыла намеснік міністра культуры Татарстана Гүзель Нігматуліна, нашы народы маюць вялікі патэнцыял супольнай працы на карысць пашырэння духоўнасці, а таксама перспектывы для развіцця супрацоўніцтва ў сферы прафесійнага і самадзейнага мастацтва. Так, Міністэрства культуры Татарстана зацікаўлена ва ўдзеле беларускіх музычных калектываў у міжнародных фестывалях, што праводзяцца на тэрыторыі гэтага суб'екта Расійскай Федэрацыі, а таксама арганізацыі ў Казані Дзён культуры нашай краіны. Мяркуюцца, што бліжэйшым часам будзе складзены і перададзены Міністэрству культуры Рэспублікі Беларусь спіс з канкрэтнымі прапановамі.

Беларуская дэлегацыя пазнаёмілася і з вопытам дзяржаўнай палітыкі Татарстана ў сферы падтрымкі нацыянальных супольнасцей. Шырокія магчымасці для захавання культурных адметнасцей нацыянальных арганізацый, што існуюць у Татарстане, прадстаўлены ў Доме дружбы, які нядаўна атрымаў будынак у цэнтры Казані з сучасным абсталяваннем, пляцоўкамі для правядзення канцэртаў,



канферэнцый, заняткаў у нядзельных школах. Плённым атрымаўся і візіт у Выканаўчы камітэт "Сусветнага кангрэса татарараў". У прыватнасці, была выпрацавана дамоўленасць пра прыезд у маі фольклорных калектываў Татарстана ў Мінск з нагоды летняй Універсіяды. Па задуме арганізатараў, выступленні будуць арыентаваны найперш на моладзь, а таксама — татарскую супольнасць у Беларусі.

Адной з цэнтральных і запамінальных падзей стала наведванне Музея народнага паэта Беларусі Янкі Купалы ў сяле Плячшчы, што знаходзіцца ў сарака кіламетрах ад Казані і з'яўляецца філіялам Нацыянальнага музея Татарстана. Ад

беларускіх партнёраў — Літаратурнага музея Янкі Купалы ў Мінску — установе былі перададзены карціны пляменніка Песняра Янкі Раманоўскага "Вязінка. Хата, дзе нарадзіўся Янка Купала" і палатно "Янка Купала ў Пецярбургу", а таксама каталог фотаздымкаў нашага класіка "Ты гэтых вачэй не забудзь...". Падзяка дырэктару Музея Янкі Купалы ў сяле Плячшчы Рыме Абызавай за подпісам намесніка Прэміер-міністра нашай краіны Анатоля Тозіка была ўручана кіраўніком казанскага аддзялення Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расіі Русланам Драздом.

Заклучным акордам візіту беларускай дэлегацыі ў Татарстан стала надзвычай яркае і кранальнае выступленне фольклорнага калектыву Беларускай дзяржаўнай філармоніі "Купалінка". Праграма, адмыслова арыентаваная на нашых суайчыннікаў за мяжой, не пакінула абыякавай перапоўненую залу Татарскага дзяржаўнага тэатра драмы і камедыі імя Ціньчурына. Знакавым жа момантам стала сустрэча айчыннай дэлегацыі са старшынёй грамадскай арганізацыі бе-

ларусаў Казані "Спадчына" Сяргеем Маруджанам і іншымі прадстаўнікамі нашай дыяспары ў Татарстане, што адбылася адразу пасля канцэрта "Купалінкі".

Пра беларускую дыяспару Татарстана, перспектывы развіцця Музея Янкі Купалы ў Плячшчы, а таксама пра вопыт сферы культуры Татарстана чытайце ў наступных нумарах "К".

Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымках: пад час сустрэчы ў Міністэрстве культуры Татарстана; выступленне "Купалінкі" ў Татарскім дзяржтэатры. Фота аўтара

"Solayoh": Стамбул — Мальмё

"На дадзены момант у маім жыцці акрамя "Еўрабачання", нічога не існуе", — так апісала свой настрой удзельніца конкурса песні "Еўрабачання-2013" ад Беларусі Алена Ланская. На прэс-канферэнцыі ў Белтэлерадыёкампаніі сцявачка прэзентавала відра на песню "Solayoh", з якой яна выступіць на сцене "Мальмё-Арэна" ў Швецыі.

Прадзюсерам і рэжысёрам кліпа выступіў Сенол Коркмаз з Турцыі. А харэаграфію ў ім ставіла знакамітая сербская школа танца "Zilennium" пад кіраўніцтвам Аляксандра Райфавіча. Здымкі праходзілі ў Стамбуле, і, па словах Алены, аказаліся складанымі.

"Калішоў здымачны працэс, у горадзе было плюс 8 градусаў, — згадвае сцявачка, — а трэба было паказаць пазітыў і

радасць. Асноўная праца выпадала на раніцу і ноч, калі яшчэ больш халадае, таму справа далася няпроста.

Нагадаем, што падтрымаць беларускую ўдзельніцу пагадзіўся пераможца "Еўрабачання-2009", нарвежац з беларускімі каранямі Аляксандр Рыбак. Ён браў удзел у здымках кліпа, не пабаяўшыся "стамбульскіх маразоў".

Кошт відэа, як адказаў на пытанне журналістаў прадзюсар сцявачкі Дзмітрый Баранаў — склаў прыкладна 15 тысяч долараў. "Усе правы на ролік належыць прадзюсарскаму цэнтру "Спамаш", які з задавальненнем аддаць сумежныя правы любым вясцальнікам на тэрыторыі Беларусі і за яе межамі", — сказаў ён.

У цэлым, падрыхтоўка да конкурсу адбываецца "сваім парадкам". У рамках прома-тура Алена Ланская ўжо выступіла ў фіналах нацыянальных адборачных тураў у Румыніі і Малдове. У бліжэйшы час сцявачка выправіцца ў Грэцыю, у далей-

шых планах — прома-паездкі ў Лондан, Амстэрдам, Брусэль, Кіеў, Маскву.

На пытанне карэспандэнта "К", ці лічыць Алена ўдзел у еўрапейскім конкурсе своеасаблівым "іспытам на трываласць" адказала: "Тут неабходны вопыт удзелу ў разнастайных конкурсах, вопыт адбору. Форум падобнага ўзроўню прадугледжвае вялікую працу — і я яе не баюся".

У той жа час яна прызналася, што ўсе стрэсы мае звычку здымаць у трынажорнай зале.

Нагадаем: нумар пад якім беларуская канкурсантка выступіць 14 мая ў першым паўфінале "Еўрабачання", — 11. "Галоўнае, што не першы", — так пракаментавала сцявачка "поспех" абранай для яе рэжысёрамі шоу-лічы. Разам з Аленай у паўфінале выступяць выканаўцы з 15 краін.

Прамую трансляцыю двух паўфіналаў і фіналу будучы весці тэлеканал "Беларусь 1" і міжнародны спутнікавы "Беларусь 24".

І вянок сплятуць, і на цымбалах сыграюць...

Лета ў Беларусі, як вядома, — фестывальная пара. Планамерна працягваецца і навагодніца ўжо цяпер.

З 27 па 30 чэрвеня ў Бабруйску адбудзецца чарговы фестываль "Вянок дружбы". Як паведаміла нам начальнік аддзела культуры Бабруйскага гарвыканкама Ірына Роскач, рэжысура фестывалю прыняцёвых змен не зведае, але пашырыцца кола краін-удзельніц. Фестывальная сцэна ў першыню прыме артыстаў з Ізраіля і Казахстана. Пасля васьмігадовага перапынку ў Бабруйску будзе прадстаўлена Германія. Новым складнікам праграмы

стане навуковая канферэнцыя. Па падрабязнасці пра новы фармат форуму — у "гарачай лініі" на старонках 10—12.

25 мая ў Мінску адбудзецца V Рэспубліканскі фестываль-кірмаш рамёстваў "Вясновы букет". Ён разгорнецца ў сталічным Лошыцкім парку. Забяспечыць фарміраванне і ўдзел у фэсце творчых дэлегацый даручана абласным упраўленням культуры і сталічнаму гарвыканкаму. Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама Сяргей Мядзведзёў у размове з нашым карэспандэнтам адзначыў, што папулярнасць фестывалю год ад году ўзрастае. Летась у ім удзельнічалі прыблізна 300 чалавек, ёсць падставы лі-

чыць, што сёлета будзе болей. Магчыма, на фэсце будуць прадстаўнікі беларускай дыяспары.

7—9 чэрвеня XVI Міжнародны фестываль "Звіняць цымбалы і гармонік" прымуць Паставы. Начальнік аддзела культуры Пастаўскага райвыканкама Аксана Сакалова адзначае пазітыўную дынаміку ў развіцці фестывалю. Сёлета тут, акрамя музыкі, будзе прадстаўлена яшчэ і выяўленчае мастацтва. Жыхары Пастаў і госці пабачаць творы ўдзельнікаў леташняга мастацкага пленэра які ладзіўся ў гэтых мясцінах. На карысць Паставаў папрацуюць каменерэзы. Чакаецца, што ўдзел у фэсце возьмуць не менш як дзесяць замежных краін.



Мірскі замак і Лаўра

Музей "Замкавы комплекс "Мір" і Кіева-Пячэрскі запаведнік будуць супрацоўнічаць. Пад час візіту дэлегацыі Замкавага комплексу "Мір" да ўкраінскіх калег адбыліся пераамовы і падпісана адпаведная дамова. Пра гэта паведаміў намеснік дырэктара музея па навуцы Андрэй Янушкевіч.

Ён адзначае шчырую цікавасць украінскіх калег да беларускіх культурных рэалій і канкрэтна — дзейнасці Замкавага комплексу "Мір". Паводле ягоных слоў патрэба ў абмене вопытам паміж дзвюма культурнымі ўстановамі, якія з'яўляюцца брэндамі сваіх краін, даўно наспела. І Мір, і Кіева-Пячэрскі запаведнік уваходзяць у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO, а значыць — мусяць адпавядаць высокаму міжнароднаму стандарту. Гэта датычыцца кваліфікацыі кадраў, справаводства, арганізацыі навуковых даследаў і турыстычнага сэрвісу. Тут беларусам і ўкраінцам ёсць што абмеркаваць, чым падзяліцца.

Дамова прадугледжвае сумесныя выстаўкі, стажыроўкі беларусаў у Кіеве і ўкраінцаў у Міры, вучоба рэстаўратораў, абмен інфармацыяй аб дзейнасці і культурнымі акцыямі па лініі UNESCO, іншыя сумесныя мерапрыемствы.

Па словах Андрэя Янушкевіча, для беларусаў можа быць цікавай выстаўка, прысвечаная вайне 1812 года, што зараз праходзіць у Кіева-Пячэрскім запаведніку. Яе экспазіцыя адпавядае прынцыпам універсальнасці і праз гэта дае аб'ектыўнае ўяўленне пра характар вайны.

Украінцы гатовыя прадставіць у Міры калекцыю ікон. Папярэднія перамовы пра экспанаванне згаданых выставак у Замкавым комплексе ўжо адбыліся. Андрэй Янушкевіч гаворыць, што Украіна — не адзіны вектар творчых кантактаў Міра. У прыватнасці, рыхтуецца сумесная выстаўка з Акадэміяй навук Літвы.

П.В
На здымку: экскурсія па Кіева-Пячэрскім запаведніку для беларускай дэлегацыі.

У галерэю Купалаўскага

У 1994 годзе пецярбургскі мастак беларускага паходжання Сяргей Ткачэнка напісаў партрэт Стэфаніі Станюты.

Двума гадамі пазней партрэта экспанавалі ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі. Потым з рознымі выстаўкамі ён аб'ездзіў шэраг краін. І вось вярнуўся ў Мінск як падарунак Купалаўскаму тэатру ад двух сяброў Беларускага грамадска-культурнага таварыства Санкт-Пецярбурга — Аляксандра Станкевіча і Віталія Аляшкевіча. Папярэдняя дамова пра гэта была дасягнута летась з прадстаўнікамі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пад час Дзён культуры нашай краіны ў Паўночнай сталіцы Расіі.

Кожны тэатр мае галерэю фотопартрэтаў сваіх артыстаў. Але ёсць і такія ўстановы, дзе глядачоў у фае сустракаюць выявы жывапісных. Аляксандр Станкевіч і Віталь Аляшкевіч спадзяюцца, што гэты падарунак пакладзе пачатак менавіта жывапіснай галерэі купалаўцаў.

П.В.

Удакладненне

У мінулым нумары газеты "Культура" ў аб'яве аб конкурсе на заміяшэнне пасады прафесарска-выкладчыцкага складу ўстановы адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў" па тэхнічных прычынах была дапушчана памылка. Пералік пасады, на заміяшэнне якіх абвешчаны конкурс, трэба чытаць так:

"— выкладчык кафедры тэорыі і гісторыі дызайну;
— старшы выкладчык кафедры сцэнічнай мовы і вакалу (2)".
Перапрашаем!

НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА МАЙ І ЧЭРВЕНЬ 2013 г.

Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.



Другі ў свеце помнік вялікаму князю Альгерду ў хуткім часе з'явіцца ў Віцебску на Вакрасенскай плошчы насупраць аднайменнага храма.

— Ідэя стварыць помнік князю Вялікага Княства Літоўскага з'явілася яшчэ ў 2009-м, — кажа галоўны спецыяліст аддзела культуры Віцебскага гарвыканкама Віктар Глушын. — Праз год быў аб'яўлены конкурс эскай, дзе сваё бацанне помніка Альгерду прадставілі сем скульптараў з Віцебска і Мінска. Сам конкурс праводзіўся ананімна — усе макеты абазначаліся толькі лічбамі, каб экспертная камісія і жыхары горада маглі аб'ектыўна ацаніць кожную работу ды прагаласаваць. У рэшце рэшт, агульным рашэннем была абрана скульптура Валерыя Магучага, дзе вялікі князь паказаны пад час палявання: конна і з сокалам на руцэ...



зразумела, што каштаваць бронзавая скульптура вагой чатыры з паловай тоны будзе нямала. Таму, як не так даўно паведаміў журналістам мэр горада Віктар Нікалайкін, да вырабу манумента мяркуецца далучыць яшчэ і спонсараў.

У сакавіку 2012 года, пасля таго, як у гарвыканкам сталі паступаць заўвагі, маўляў, Альгерд не мае ніякага дачынення да Беларусі, было праведзена грамадскае абмеркаванне мэтазгоднасці ўстаноўкі помніка князю. Пасяджэнне чыноўнікаў, гісторыкаў, архітэктараў, скульптараў, святароў, журналістаў адбылося ў музеі "Духаўскі круглік", які пабудаваны на аўтэнтычным фундаменце і знешне нагадвае адну з вартавых вежаў, узведзеных вакол Віцебскага замка князем Альгердам. Па агульным меркаванні камісіі, помнік гістарычнай асобе ўсё ж такі вырашылі паставіць. Архе-

Лукашэнка, — адзначыў галоўны спецыяліст упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Пётр Падгурскі. — Зараз помнік праходзіць ацэнку Рэспубліканскага мастацка-экспертнага савета па манументальным і дэкаратыўна-манументальным мастацтве, уносяцца некаторыя папраўкі і заўвагі. Калі на апошнім этапе не ўзнікне праблем, то ёсць усе шанцы здаць работу своечасова...

Аднак на апошнім этапе да помніка аўтарства Валерыя Магучага ўзніклі пытанні. Як паведаміў намеснік старшыні Рэспубліканскага савета, народны мастак Беларусі Іван Міско, скульптура мае недахопы.

— Не захаваны прапорцыі, конь атрымаўся не вельмі выразным, — кажа эксперт. — Нягледзячы на тое, што Валерыя Магучы — выдатны скульптар, яму бракуе вопыту ў рабоце з выявамі коней. Я парэкамендаваў

Згодна з конкурснымі дакументамі, вышыня помніка, з улікам бронзавага фундамента, складзе крыху больш за чатыры метры, а даўжыня — прыкладна тры метры. На дошцы, змешчанай на пастаменце, — надпіс пра князя Альгерда як "заснавальніка віцебскіх замкаў". Здаць помнік плануецца да чэрвеня.

Альгерд паселіцца ў Віцебску

Заказчыкам праекта помніка Альгерду стала ўнітарнае камунальнае вытворчае прадпрыемства "Віцебская гарадская жыллёва-камунальная гаспадарка", якое вясной 2012 года абвясціла тэндэр на выраб і мантаж бронзавай скульптуры. Згодна з конкурснымі дакументамі, вышыня помніка, з улікам бронзавага фундамента, складзе крыху больш за чатыры метры, а даўжыня — прыкладна тры метры. На дошцы, змешчанай на пастаменце, будзе наступны надпіс: "Князь Віцебскі, Вялікі князь Літоўскі Альгерд (1296 — 1377 гг.) — заснавальнік віцебскіх замкаў". Згодна з планам заказчыка, здаць помнік мяркуецца да чэрвеня бягучага года.

І хаця першапачаткова прадпрыемства збіралася аплаціць выраб і мантаж помніка з уласных сродкаў, у хуткім часе стала

Якім стане помнік вялікаму князю ў горадзе над Дзвіной?

олаг Таццяна Бубенка адзначыла, што дзейнасць Альгерда ў палітычнай і культурнай сферы выклікае павагу не толькі ў Беларусі, але і ў іншых краінах. Нават у Расіі, на землі якой князь хадзіў ажно тры разы, у свой час увекавечылі яго памяць у манументе, прысвечаным 1000-годдзю Русі.

Адразу пасля пасяджэння ў "Духаўскім кругліку" на сайце Віцебскага гарвыканкама было абвешчана яшчэ і адкрытае галасаванне сярод жыхароў горада, дзе большасць таксама выказалася за неабходнасць помніка Альгерду.

— Не так даўно мы атрымалі згоду на ўзвядзенне помніка — і ў Міністэрстве культуры, і асабіста ў Прэзідэнта краіны Аляксандра

яму, каб не затрымліваць працэс устаноўкі помніка, паспрабаваць зрабіць скульптуру ў сааўтарстве з тым, хто зможа стварыць добрага баявога каня для Альгерда...

Сам аўтар з усімі заўвагамі згодны і ўжо распачаў працу над новым варыянтам помніка, які, на яго думку, зможа задаволіць экспертны савет. Валерыя Магучы адзначыў, што гэты манумент адметны для яго не толькі як для скульптара, але і як для патрыёта роднага Віцебска. "Галоўнае — засяродзіць увагу на тым, колькі зрабіў гэты вялікі чалавек і для Віцебска, і для ВКЛ..." — кажа мастак.

На здымку: папярэдні макет помніка князю Альгерду аўтарства віцебскага скульптара Валерыя Магучага.

Рамонт і праекты

Што пабачым у абноўленым Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры?



Нягледзячы на тое, што ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры з 15 сакавіка бягучага года поўным ходам ідзе капітальны рамонт, супрацоўнікі ўстановы плённа працуюць над стварэннем новых экспазіцый. Дырэктар музея Лідзія МАКАРЭВІЧ распавяла карэспандэнту "К", што ж новага чакае наведвальнікаў пасля ўзнаўлення работы музея.

— Зараз мы працуем над навуковым праектаваннем асноўнай экспазіцыі, дзе будзе адлюстраваны літаратурны працэс — ад XI да XXI стагоддзя. Першыя залы будучай экспазіцыі, якія адкрыюцца пасля завяршэння капітальнага рамонт, распавядуць пра гісторыю старажытнай беларускай літаратуры (XI — XVIII стст.). Зразумела, стварэнне экспазіцыі мае адбывацца пэўна. Акрамя таго, увазе наведвальнікаў пасля завяршэння рамонтных работ мы зможам прапанаваць і часовыя выстаўкі, якія стануць вынікам міжнароднага супрацоўніцтва з музеямі Расіі, Украіны, Польшчы ды іншых краін.

Працягваецца праца і па стварэнні Музея-дачы народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава, які будзе філіялам Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры і адкрые свае дзверы, як запланавана, у чэрвені 2014 года, да 90-годдзя з дня нараджэння пісьменніка.

Нагадаем перадгісторыю. У 2010-м у музеі была створана літаратурна-дакументальная выстаўка "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам...", дзе былі прадстаўлены асабістыя рэчы, фотаздымкі, рукапісы пісьменніка. Экспазіцыя стала нагодай для далейшай музейфікацыі мясцін, звязаных з жыццём і творчасцю Васіля Быкава. І прапанова Ірыны Міхайлаўны Быкавай аб стварэнні музея на дачы была падтрымана кіраўніцтвам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Будучы музей, як ужо пісала "К", уявіць з сябе двухпавярховы будынак з шасцю невялікімі памяшканнямі: гасцёўня, кухня, кабінет пісьменніка і два пакоі для адпачынку. Агульная плошча — 97 м², у якую ўваходзіць і гараж. Зараз мара музейшычыкаў — дамова аб перадачы музею аўтамабіля ГАЗ-24 "Волга", які належыць Васілю Уладзіміравічу.

Пакуль рыхтуецца праект капітальнага рамонт дачы з яе адаптацыяй пад музейную ўстанову і добраўпарадкавання прылеглай тэрыторыі, супрацоўнікі Дзяржаў-

нага музея гісторыі беларускай літаратуры працуюць над зборам экспанатаў, падрыхтоўкай навуковай канцэпцыі экспазіцыі, займаюцца сістэматызацыяй матэрыялаў, перададзеных Ірынай Міхайлаўнай для будучай экспазіцыі.

— Мы будзем імкнуцца да максімальнай мемарыялізацыі дачы пісьменніка, — кажа Лідзія Макарэвіч. — Гэта значыць, што тое аблічча, якое мела лецішча пры жыцці Васіля Быкава, будзе амаль поўнасьцю захавана. Нават прылеглая тэрыторыя застанецца нязменнай: альтанка і, безумоўна, дрэвы, пасаджаныя самім творцам. Ірына Міхайлаўна перадала музею праект азелянення дачы 1984 года, які будзе пакладзены ў аснову добраўпарадкавання тэрыторыі. Але самая галоўная задача, якую ставіць перад сабой музейшычыкі, — максімальна сабраць матэрыялы, звязаныя з жыццём і творчасцю пісьменніка, якія знаходзяцца як у прыватных асоб, так і ў дзяржаўных установах, з мэтай стварэння паўнаватаснай музейнай калекцыі для

У музеі ідзе праца над навуковым праектам асноўнай экспазіцыі. Першыя залы, якія адкрыюцца пасля завяршэння капітальнага рамонт, распавядуць пра гісторыю даўняй беларускай літаратуры. Працягваецца праца і па стварэнні Музея-дачы народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава, што будзе філіялам Музея гісторыі літаратуры і адкрые дзверы, як запланавана, у чэрвені 2014-га, да 90-годдзя з дня нараджэння творцы.

будучых праектаў. І з гэтай нагоды мы заклікаем усіх, хто валодае якімі-небудзь матэрыяламі або інфармацыяй, звязанымі з імем Васіля Быкава, падзяліцца імі з Дзяржаўным музеем гісторыі беларускай літаратуры. Мы будзем рады атрымаць лісты з перапіскі з Васілём Уладзіміравічам, ягоныя фотаздымкі, рукапісы і іншыя праекты. Так што наперадзе ўсіх нас чакае спасціжэнне і адкрыццё новых старонак з жыццёвай і творчай біяграфіі пісьменніка.

Матэрыялы паласы падрыхтавала Надзея ПЯКАРСКАЯ



У праграме і Міжнароднага свята-фэстывалю "Лялькі над Нёманам" 10 — 13 мая ў Гродне возьмуць удзел беларускія ляльчнікі з Брэста, Віцебска, уласна Гродна, Магілёва, а таксама трупы з Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны. Паказы пройдуць на асноўнай і камернай сцэнах абласнога тэатра лялек, малой сцэне абласнога драмтэатра.



Доўжыцца прыём заявак на конкурс плаката патрыятычнай тэматыкі пад дэвізам "Тое, што нас аб'ядноўвае". Да ўдзелу ў ім запрашаюцца мастакі і дызайнеры, у тым ліку — з шэрагу творчай моладзі. Конкурс праводзіцца Міністэрствам культуры, Акадэміяй мастацтваў пры ўдзеле Саюза мастакоў і Саюза дызайнераў.



17 — 18 мая ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Максіма Горкага распачнецца Сезон беларускай драматургіі. Першай п'есай, якую пабачаць глядачы, стане "Экзекутар" Аляксея Дударова паводле гогалеўскага "Рэвізора" ў пастаноўцы мастацкага кіраўніка трупы Сяргея Кавальчыка.

Прызнацца, менавіта чарговая прэм'ера студыі анімацыйных фільмаў кінастудыі "Беларусьфільм" (пра яе пісалі ў № 12 за гэты год) прывяла да гэтай ідэі. Вось пройдзе публічны паказ новай стужкі, публіка прывітае твор і каманду яго стваральнікаў — а што ж далей? Фестывальныя паказы? Тэлевізійныя? Будучыя ўзнагароды? Так, усё мае права быць. Аднак ці можам мы казаць пра тое, што беларускае анімацыйнае кіно, урэшце, атрымае "сталую прапіску" ў сьведомасці беларусаў? На жаль, нягледзячы на шматлікія перамогі нашых аніматараў на міжнародных фестывалях, гэтага пакуль не адбылося.

Колькі ўжо даводзілася пісаць пра тыя праблемы — і згадваць не хочацца. А ці ведаеце вы беларускія мультфільмы? Імёны саміх аніматараў? Пакуль што шануюць айчыннае анімацыйнае кіно толькі ў коле выбраных.

Ідэя, што лунала ў павеатры

І, здавалася б, кінастудыя пачала выпускаць DVD-дыскі з фільмамі нашых аніматараў, і тэлебачанне паказвае айчынныя анімацыйныя творы — у сувязі з пэўнымі датамі, у спецыялізаваных праграмах. Мультыплікацыя нібыта прысутнічае ў сетцы тэлерадыёвяшчання, але выніку ўсё роўна чамусьці няма.

Словам, нездарма ўзнікла ў сценах рэдакцыі "К" ідэя стварэння Цэнтра анімацыйных мастацтваў. Структуры, якая нарэшце ўзяла б на сябе функцыю галоўнага папулярызатара беларускай анімацыі і паспрабавала б усё ж зрушыць з месца той "ляжачы камень", што скасавурыўся на дарозе паміж, уласна, анімацыяй і глядачом. Разавыя паказы і ўрачыстыя прэм'еры ды нават фестывальныя тыдні праблему пакуль вырашыць не здолелі.

Дык якой можа быць гэтая ўстанова?

Па-першае, яна мусіць стаць месцам, дзе фільмы нашых айчынных аніматараў дэманстраваліся б рэгулярна. Не раз на год, а штодня, як галівудскія стужкі ў звычайных кінатэатрах. Ёсць жа ў нас праект "Сінемаскоп" у кінатэатры "Ракета", які па прынцеіпе сінематэкі дэманструе арт-хаўснае кіно. Чаму немагчыма зрабіць адпаведную "кропку" анімацыйнага мастацтва ў Мінску, каб бацькі і іх дзеці ведалі: вось тут можна ўбачыць беларускія (ды не толькі) мультфільмы?

"А чаму не далучыць да дэманстрацыйнай залы Цэнтра анімацыйных мастацтваў яшчэ і адмысловую школу, дзе займаліся б дзеткі?" — пачалі мы развіваць ідэю. Ну а выставачную пляцоўку, на якой экспанаваліся б лялькі з вядомых беларускіх мультфільмаў, эскізы і малюнкы аніматараў? Далібог, памеркавалі, чаму б і не далучыць! Так па-ступова Цэнтр "займеў" у нас і краму з DVD-прадукцыяй — натуральна, анімацыйнай спецыфікі — майстэрню, дзе можна пазнаёміцца з этапамі вытворчасці, з пэўнымі тэхнікамі... А колькі адмысловых кінапраграм было б "запушчана" ў пракат: і рэтраспектывы творчасці нашых мэтраў-аніматараў, і беларуская анімацыя па дзесяцігоддзях, і мультсерыялы, і пэўныя тэматычныя паказы, сюды яшчэ трэба дадаць знаёмства з навінкамі і школамі розных краін... Увогуле, можна шмат чаго яшчэ: тую ж праграму "Рэха "Анімаёўкі", прысвечаную цікаваму магільёўскаму кінафоруму. Палёт нашай фантазіі аблюбаваў і анімацыйны Алімп: маўляў, Цэнтр — выдатная пляцоўка для майстар-класаў славетных аніматараў, як айчынных, так і замежных, прычым — не толькі ў сувязі з юбілейнымі датамі... Што і казаць, — чым больш мы думалі пра гэтую ініцыятыву, тым больш яна нам падабалася.

Аднак рана ці позна ўсе прыгожыя праекты праходзяць стадыю карэкціроўкі рэальнасцю. Але мы не маглі сабе адмовіць у наступным кроку — выспрабаваць ідэю Цэнтра на жыццяздольнасць, выслухаўшы меркаванні інсайдаў беларускага кінаполя.

Першыя іспыты: дадатковыя абрысы

— Ваш праект проста цудоўны! — дырэктар студыі анімацыйных фільмаў кінастудыі "Беларусьфільм" Ігар Галіноўскі адразу падтрымаў нашу ініцыятыву. — Я ведаю пра аналагічныя структуры, напрыклад, у той жа Расіі, і мне падаецца, што ў нас гэты праект, створаны сваімі сіламі, можа быць цалкам запатрабаваным. Мы, са свайго боку, гатовыя яго падтрымаць тым жа матэрыялам, які ёсць на студыі. Але рашэнне аб яго стварэнні мусіць быць прынята на адпаведным узроўні.

Вось так мы атрымалі першы станоўчы водгук. Акурат зараз, дадаў Ігар Генадзьевіч, студыя робіць захады па рэстаўрацыі і колеракарэкцыі тых стужак "залатога фонда" "Беларусьфільма", якім ужо болей за дзесяць гадоў. Аднак, каб прайсці такую неабходную працэду-

паказваць вытворчы працэс на музейных экспанатах, а іншая — на рабочым абсталяванні. Гэта зусім тое адчуванне, калі ты трапляеш у студыю, дзе ўсё кіпіць і віруе.

Данііл звярнуў увагу і на патэнцыйную самаакупнасць праекта.

— Разумею, што ў першую чаргу Цэнтр мусіць папулярываваць беларускую анімацыйную творчасць, але калі ўсё ўважліва вывучыць і пралічыць, ён мог бы працаваць і як бізнес-структура. Не трэба адразу дамагацца высокіх паказчыкаў, але ў ім цалкам маглі б спалучацца культурная і крэатыўная індустрыі.

І яшчэ — галоўнае, пра што казалі ўсе: гэта Асоба, якая б "гарэла" гэтым праектам, спалучаючы ў сабе якасці менеджара, куратара і, так бы мовіць, культуролага, бо дасведчанасць тут — неабходная. З пазіцыяй пагадзі-

"Замах" на ўласную тэрыторыю

Зразумела, са сваёй ідэяй мы не маглі не звярнуцца да кіраўніцтва прадпрыемства "Кінавідэапракат" Мінгарвыканкама.

— Ідэя добрая, але... — тут дырэктар Васіль Коктыш літаральна "спусціў" на зямлю інфармацыяй пра тое, па якіх законах сёння дзейнічае ў Мінску і Мінскай вобласці сістэма кінавідэапраката. — Справа ў тым, што прадпрыемства інтэгравана ў сусветную структуру, а значыць адна буйная прэм'ера ў нас крочыць за другой, і мы не маем права парушаць гэты шчыльны расклад. Тое, што мы знаходзімся ў гэтай сістэме, — значная перавага і плён вялікіх высілкаў.

Па-сутнасці, сталічны "Кінавідэапракат" сёння працуе як канвеер — абмяляваў сітуацыю Васіль Коктыш, а значыць, знайсці асобны кінатэатр пад патрэбы Цэнтра не ўяўляецца магчымым.

"МУЛЬТЪІПЛЕКС"

Цэнтр анімацыйных мастацтваў: іспыт на жыццяздольнасць аднаго праекта

ру, анімацыйнае кіно мусіць дачакацца сваёй чаргі — пасля фільмаў ігравых і дакументальных.

З вялікім энтузіязмам паставіўся да праекта "К" і наш спынны рэжысёр-аніматар Ігар Волчак.

— Асабліва мяне хвалюе сённяшні вялізны прабел у выхаванні маладых кінапрафесіяналаў, — зазначыў Ігар Віктаравіч. — У майстэрні майго бацькі я калісьці вёў дзіцячую студыю анімацыі. Да мяне хадзілі цудоўныя дзеці. А адна дзяўчынка пасля заканчэння студыі, нагадаю, у якасці прыза атрымала магчымае бясплатна вучыцца ва ВГИКу. Гэта Вераніка Фёдарова, сёння — стваральнік серыяла "Круглы год" па творах Юрыя Ковалёва, асоба ў расійскай анімацыі вядомая. Што і казаць, неабходнасць у падобнай школе — вялізная. І Цэнтр, пра які вы гаворыце, мог бы, у першую чаргу, вырашыць гэтую праблему.

Майстар звярнуў увагу на тое, што ў сённяшніх рэаліях прэстыж прафесіі "аніматар" залежыць ад той "аўры", якая атачае яе.

— Будзем шчырымі, прывабіць высокім заробкам мы не можам, — канстатаваў Ігар Віктаравіч.

Радуе, што маладыя аніматары таксама не засталіся аб'якавымі да ўва-саблення падобнай ініцыятывы.

— Сёння я на пятым, выпускным, курсе "рэжысёраў-аніматараў", — дзеліцца студэнтка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Марыя Матусевіч. — У мяне наперадзе размеркаванне, і Цэнтр анімацыйных мастацтваў у гэтым плане стаў бы найвыдатнейшым месцам для працаўладкавання. Тым больш, я так разумею, тут можна рэалізаваць столькі ідэй.

Марыя "зрэжысравала" магчымасці Цэнтра не толькі як школы для маленькіх аніматараў, але і дадатковай школы-майстэрні для студэнтаў, практыкаў. Напрыклад, курсы па засваенні новых анімацыйных праграм, праца з сучасным абсталяваннем — малады рэжысёр паказала напрамак, умоўна кажучы, "курсаў павышэння кваліфікацыі", творчай лабараторыі, які мог бы развіваць будучы Цэнтр.

У падтрымку гэтай лініі аднакурснік Марыі, малады рэжысёр-аніматар Данііл Жугжда настойваў на наяўнасці ў Цэнтры належнай тэхнічнай базы.

— Усё ж такі, мне падаецца, гэты комплекс не будзе паўнаватасным без дзейнай майстэрні. Бо адна справа —

ляся і намеснік дырэктара — начальнік ўпраўлення кінавідэамастацтва Дэпартаменту па кінематаграфіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Святлана Шыцікава.

— Без каардынатора тут не абысціся, — адзначыла яна. — Многае будзе залежыць ад мастацкага кіраўніка. А ў цэлым, канцэпцыя гэтай установы можа складацца з некалькіх пунктаў, — зацікаўлена працягвала яна. — Гэта, у першую чаргу, прэзентацыя беларускай, а надалей і сусветнай анімацыі ў фармаце разнастайных тэматычных праграм. Цэнтр мог бы ўдзельнічаць з пэўнымі пазаконкурснымі паказамі і ў Мінскім міжнародным кінафестывалі "Лістапад", і ў Міжнародным фестывалі анімацыйных фільмаў "Анімаёўка" ў Магілёве, і ў Рэспубліканскім фестывалі беларускіх фільмаў у Брэсце.

Цалкам дарэчным кірункам дзейнасці падалося Святлане Уладзіміраўне развіццё творчай майстэрні.

Нездарма ўзнікла ў сценах рэдакцыі "К" ідэя стварэння Цэнтра анімацыйных мастацтваў. Структуры, якая нарэшце ўзяла б на сябе функцыю галоўнага папулярызатара беларускай анімацыі і паспрабавала б усё ж зрушыць з месца той "ляжачы камень", што скасавурыўся на дарозе паміж, уласна, анімацыяй і глядачом. Разавыя паказы і ўрачыстыя прэм'еры ды нават фестывальныя тыдні праблему пакуль вырашыць не здолелі.

— Цэнтр мне бачыцца месцам, якое злучыць розныя пакаленні, — сказала яна. — Тут знакамітыя аніматары давалі б урокі майстэрства студэнтам, апошнія, нават у якасці валанцёраў, маглі б займацца з маленькімі мастакамі.

Суразмоўца назвала і патэнцыйнасць удзелу Цэнтра ў адмысловых акцыях — напрыклад, наведванне школ з тэматычнымі праграмамі 1 чэрвеня альбо 1 верасня і іншае.

Пад час гаворкі нават было ўзнята пытанне пра месца "прывязкі" ўстановы.

— Важная акалічнасць — наяўнасць глядзельнай залы ў Цэнтры, звярнула увагу Святлана Шыцікава, і, адпаведна, не трэба выключаць магчымасці адкрыцця Цэнтра ў адным з кінатэатраў. Прагучала і іншая прапанова ад спецыяліста: пляцоўкай для дзейнасці структуры арганізацыі мог бы стаць і той жа Музей гісторыі беларускага кіно.

— У цэлым, наяўных залаў нам катастрофічна не стае, — зафіксаваў яшчэ адну праблему дырэктар. — І калі мы не павялічым іх колькасць, у нас могуць быць праблемы з нашымі партнёрамі, якія патрабуюць павелічэння сеткі лічбавых кінатэатраў.

Паспрабавалі запытаць пра маленькія залы — але і тут правялілася "белая пляма".

— Гэта яшчэ адзін з недахопаў нашай сістэмы, — адказвае Васіль Пятровіч. — У спадчыну ад Савецкага Саюза нам даліся вялізныя гмахі, якія даводзіцца рамантаваць, кардынальна іх не змяняючы. У выніку — дэфіцыт маленькіх залаў, якія больш прыдатныя для падобных ініцыятыў — цэнтраў мастацтваў, тых жа кінаклубаў...

Была закранута ў размове і практыка кіналекторыяў.

— Мы захавалі гэтую сістэму, якая дае нам магчымасць фарміравання адмысловых праграм, але, шчыра кажучы, фор-

ма, калі дзеці ідуць на сеанс талакой, або іх строем вядуць, далёкая ад аптымальнай, — пацвердзіў састарэласць фармату супрацы з глядачом дырэктар мінскага прадпрыемства. — Вядома, варыянт сямейнага прагляду кіно — значна лепшы.

Васіль Коктыш нагадаў пра кінатэатр "Піянер", які захаваў спецыфіку "кінатэатра для дзяцей", дзе ладзяцца адмысловыя паказы.

— Я мог бы ў гэтай зале паказваць беларускую анімацыю ў дзённы час, але тое, так разумею, не зусім вас задаволіць, — разважаў наш візаві.

Прапанаваны Васілём Коктышам варыянты, прывязка, і сапраўды не адпавядалі прыгожа абмяляванаму абліччу Цэнтра анімацыйных мастацтваў.

Так, Мінскі "Кінавідэапракат", што сёння з'яўляецца самаакупным прадпрыемствам, працуе бадай як бізнес-структура. І ў яго шчыльным раскладзе

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах сённяшняга нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpressby альбо www.twitter.com/kultura_by/!

месца для Цэнтра анімацыйных мастацтваў, пра фінансавую паспяховаць якога казаць пакуль цяжка, на жаль, не прадугледжана.

— Сёння час такі, што глядач ідзе, у першую чаргу, на супервідвішчнае кіно, — тлумачыць сваю пазіцыю кіраўнік. — Ён аддае грошы за візуальны атракцыён, бо ўсё астатняе можна спампаваць з Інтэрнэту. На жаль, тое ж арт-хаўснае кіно ў нас не карыстаецца папулярнасцю: "Кінафармат 4 x 4" прыйшлося закрыць з-за яго нерэнтабельнасці. Ад кінаатра "Цэнтр-відэа" з утульнымі маленькімі заламі ў ЦЦ "Сталіца", дзе дэманстраваліся стужкі аўтарскага кінематографа, адмовіліся па той жа прычыне — ён не акупляўся. І беларускае кіно, будзем шчырымі, знаходзіцца ў гэтым жа становішчы: яму вельмі нялёгка знайсці шлях да глядача.

канні пад патрэбы Цэнтра? Я нават гатовы аддаць у гэтую структуру лепшага метадыста, вядома, калі яму будучы плаціць зарплату.

Заручыўшыся аб'яцаннем, мы вырашылі звярнуцца ў Музей гісторыі беларускага кіно.

Нечаканы хэпі-энд?

Дырэктар Музея гісторыі беларускага кіно Ігар Аўдзееў, у адрозненне ад іншых візаві "К", сустрэў нашу прапанову аб стварэнні Цэнтра анімацыйных мастацтваў спачатку стрымана.

— Калі знойдзеца спонсар, дык толькі тады гэтая ідэя стане вельмі перспектыўнай, — не спяшаўся ён з ацэнкай.

Але потым, адказваючы на пытанні, Ігар Аўдзееў паступова стаў разглядаць яе як жыццяздольную нават на базе музейнай установы.

— На жаль, плошчы, адведзеныя пад гэту ініцыятыву, пакуль не прыведзены ў адпаведны задум стан, — уводзіць у курс справы Ігар Алегавіч. — Гэта падвальныя памяшканні, і там не вырашана пытанне з гідраізаляцыяй. Але такая ініцыятыва была, так...

Чым больш доўжылася гутарка, тым больш становілася зразумелым, што Музей пры ўсіх "але" — найбольш зацікаўленая ў Цэнтры анімацыйных мастацтваў установа і найбольш да яго набліжаная: дзве дэманстрацыйныя залы, экспазіцыйная і выставачная пляцоўкі, адпаведная сінематэка, і галоўнае — неабыхавае стаўленне да айчыннага кіно.

Усе, хто калісьці наведваў установу, памятаюць пра частку экспазіцыі, прысвечанай анімацыйнаму фільму "Чароўная жалейка" Міха-

ілія Музея тэатральнай і музычнай культуры, і тое накладвае свае абмежаванні. Ды, увогуле, ці прамамерна ўсё рашаць такім чынам — "вось вам метадыст, і на гэтым скончым"?

Зразумела, што праблемы — пры тым, што мы адшукалі патэнцыйнае месца "прывязкі" Цэнтра, — толькі пачынаюцца. Па-першае, нягледзячы на ўсе высілкі супрацоўнікаў Музея, відавочна, што "разарвацца" яны не здолеюць. Тут патрэбна і дадатковая адзінка ў штатны расклад, і, будзем шчырымі, пэўныя фінансавыя ўкладанні. А куды змясціць тую вытворчую базу, пра якую казалі студэнты? Творчую лабараторыю?

У цэлым, хоць тэарэтычна Музей і пагадзіўся ўзяць на сябе функцыі Цэнтра, гэта не адмяняе магчымасці з'яўлення падобнай структуры ў іншым фармаце — як канкрэтнай арганізацыі ў асобным будынку, дзе пэўная прастора прапануе наведвальнікам адпаведную "начынку". Давайце будзем гаварыць шчыра: пры ўсіх вартасцях Музея, тое, пакуль віртуальнае, "прызямленае" Цэнтра на ягоную пляцоўку, — усяго толькі кампраміс. Не будзем адмаўляць і таго, што пакуль — найлепшы.

Напрыканцы хочаца ўзгадаць фразу, з якой пачалася размова з Ігарам Аўдзеевым: "Калі знойдзеца спонсар, дык гэтая ідэя стане вельмі перспектыўнай". Сапраўды, у нашага праекта выявіліся ўсім нядрэнныя тэндэнцыі. І калі знойдзеца той самы спонсар — яны значна ўзрастуць. З аднаго боку, ідэя стварэння Цэнтра дазволіла нам убачыць наноў магчымасці беларускай анімацыі, з іншага — яе недахопы, якія, у пэўнай ступені, можна выправіць.

Галоўнае, каб новая структура ў выніку нарадзілася, але толькі не "для птушачкі".

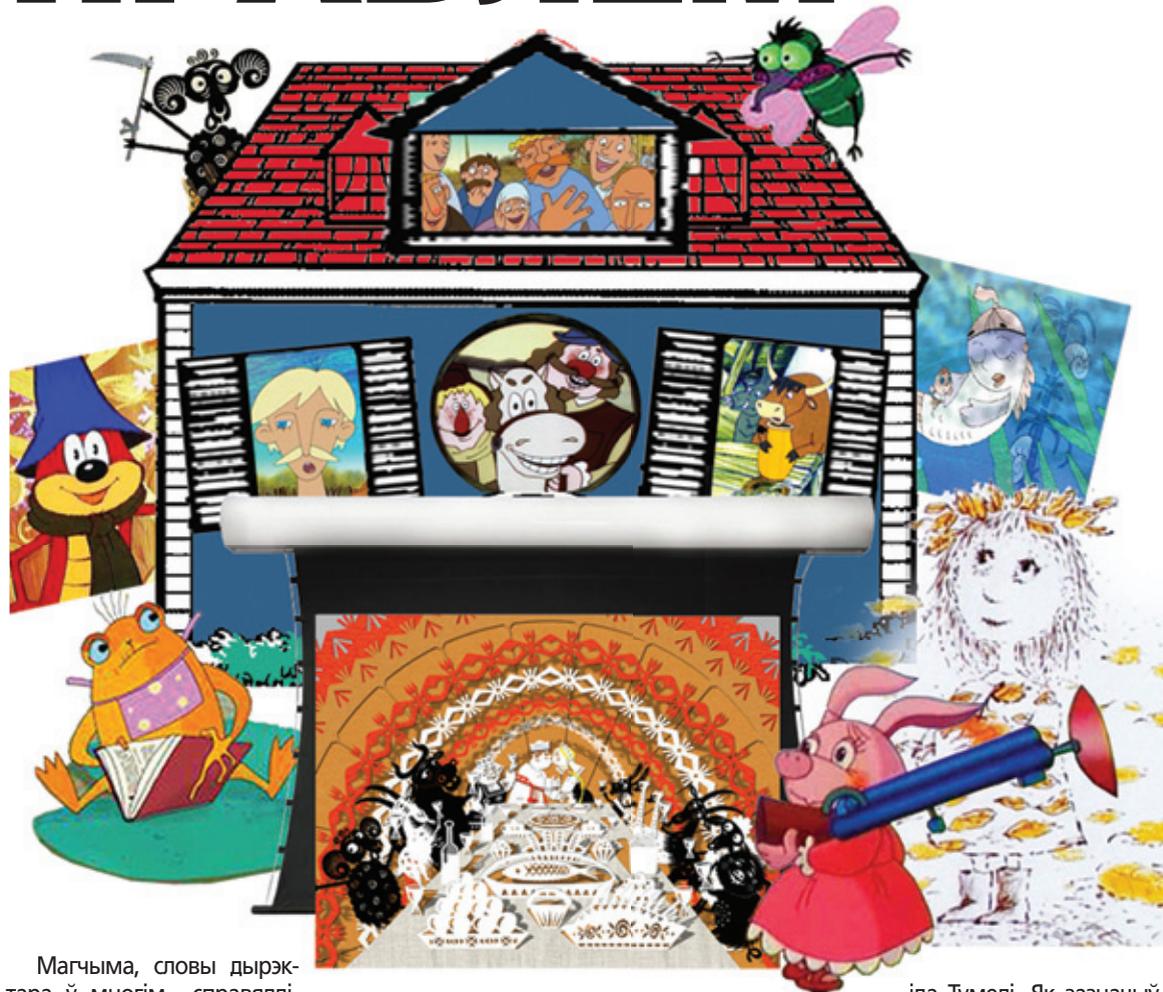
Матэрыялы разварота падрыхтавала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

пій "залатой калекцыі анімацыі" наблізілі праект "К" амаль да хэпі-ўсасаблення. У Музеі, лічы, ёсць база для стварэння Цэнтра!

— Бачу цяпер, што Цэнтр цалкам мог бы з'явіцца ў нашым Музеі, — пагаджаецца Ігар Аўдзееў, — але, у такім выпадку, нам неабходны супрацоўнік па гэтым кірунку. Бо сённяшні штатны расклад нашай установы — тры чалавекі. Не трэба забывацца на тое, што ёсць у вагі нельга пакінуць ігравое і дакументальнае кіно.

Вось тут бы і спатрэбіўся той самы метадыст з "Кінавідэапракату", але, зразумела, што ўсё так проста не робіцца. Музей гісторыі беларускага кіно — сам

НЕМУЛЬЦЯШНЫХ ПРАБЛЕМ



Магчыма, словы дырэк-тара ў многім справядлі-выя, але ж напрошваецца і аргумент супраць: калі стан спраў такі непрыглядны, дык ці не надшыоў час укараняць новае? Ініцыятыва з Цэнтрам анімацыйных мастацтваў акурат і прапановуе іншы фармат стаўлення да глядача з беларускім кіно, заахвочваючы яго да "пераадкрыцця" айчыннага кінапрад-дзіцтва. Многія не ідуць глядзець сваё, бо не вераць у тое, што яно можа быць цікавейшым за галівудскае, аднак ёсць прыклады, здольныя пераканаць людзей у адваротным. Тым больш — у айчыннай аніма-цыі, якая пастаянна атрымлівае ўзнагароды на прэстыжных міжна-родных форумах.

— Ваша ініцыятыва не падаецца бесперспектыўнай, — прызнае Васіль Коктыш, — але Цэнтр мне пакуль не бачыцца ў сістэме кінавідэапраката. На маю думку, ён — больш асветніцкая ўстанова, культурная індустрыя. А значыць — пасуе, прынамсі, да Музея гісторыі беларускага кіно, кінастудыі "Беларусьфільм". Дарэчы, зараз кінастудыя праходзіць этап рэканструкцыі, дык чаму б яе кіраўніцтву не запланавалі адпаведныя памяш-

— У нас дзейнічае клуб прыхільнікаў анімацыйнага кіно "Аніма". Магу зазначыць, што беларускія аніматары актыўна карыстаюцца магчымасцямі нашай установы, і ў нас рэгулярна ладзяцца тэматычныя паказы з нагоды пэўных падзей. Напрыклад, тыдзень таму прайшло пасяджэнне клуба, прымеркаванае да пад'ядзення вынікаў Адкрытага расійскага фестывалю анімацыйнага кіно ў Суздальі...

Былі ўзгаданы і адмысловыя цыклы, прысвечаныя ўласна айчыннай анімацыі, і такая практыка Музея, як мультмарафон.

— Мы ладзілі адпаведныя праграмы пад шапкай "Мультмарафон", дэманструючы творы Фёдара Хітрука, Міхаіла Тумелі... Падборкі іх фільмаў цягам месяца дэманстраваліся па суботах: з кожным разам на паказы прыходзіла ўсё больш і больш глядачоў.

— Ведаю, што на базе вашай установы запланавана і адкрыццё адмысловай студыі для дзяцей? — закрэмаем і яшчэ адну форму актыўнасці культурнай інстытуцыі па сталічнай вуліцы Святрдова, 4.

іла Тумелі. Як зазначыў Ігар Аўдзееў, знаёмства са стужкай на прыкладзе экспазіцыі выклікае вялікую цікавасць наведвальнікаў да ўласна самога фільма, а потым у іх узнікае яшчэ і жаданне яго паглядзець.

— Сёння, дзякуючы такой прэзентацыі, колькасць паказаў "Чароўнай жалейкі" набліжаецца да 500, — канстатуе ён. — Гэта значыць, што падобны прыём мог бы спрацаваць і ў дачыненні да іншых карцін, — зноў-такі падкрэслівае эфектыўнасць разнастайных спосабаў расповеду пра анімацыйнае кіно наш суразмоўца.

Так паступова сыходзімся на тым, што Музей гісторыі беларускага кіно ўжо часткова працуе як умоўны цэнтр анімацыйных мастацтваў.

— Прызнаюся, што мы сёння распрацавалі новы праект, прысвечаны беларускай анімацыі, — дзеліцца ўжо свежымі ідэямі ў гэтым кірунку Ігар Аўдзееў. — Улічваючы, што экспазіцыйныя плошчы нашага Музея невялікія, мы вырашылі падысці да прэзентацыі здабыткаў айчыннай анімацыі з дапамогай мультымедычных сродкаў. Пакуль

Апытанне ў кіназале

Занадта дарослыя? Ці проста — іншыя?

Давадца пра рэакцыю глядача на айчынную анімацыю карэспандэнт "К" вырашыў у рамках X Мінскага фестывалю дзіцячых і юнацкіх фільмаў "Сакавічок", які прайшоў на мінулым тыдні. Нагадаем, форум ладзіцца сталічным прадпрыемствам "Кінавідэапраката" сумесна з Камітэтам па адукацыі Мінгарвыканкама яшчэ з 2003-га. І гэтым разам свята не абышлося без сеансаў беларускай анімацыі.

Карэспандэнт "К" выбраў паказ кароткаметражных беларускіх анімацыйных фільмаў у кінатэатры "Салют". Па шчырасці, убачанае нават не здзівіла. Дзеці надзвычай шумна глядзелі мультфільмы, а хтосьці з іх — і капрызіву. Жарты, "моманты саспенсу" і, безумоўна, — візуальныя эфекты — васьм тое, што прымушала маленькую публіку хвалявацца і ўцягвацца ў прагляд.

Тым не менш, напрыканцы сеанса, на пытанне ці спадабаліся вам убачаныя стужкі, меркаванні дзяцей падзяліліся. Чым больш старэйшы аказваўся глядач (да прыкладу, падлеткавага ўзросту), тым больш ён выказаў крытыкі. І наадварт — дзеці маладошага школьнага ўзросту ставіліся да айчыннай анімацыі больш лагодна.

— Нічога не спадабалася, не прыкольна, — падзяліўся са мной сваімі ўражаннямі ад прагляду чатырнаццацігадовае хлопеч.

— А мне дападобы былі ўсе мультфільмы, акрамя апошняга, — выказалася дзяўчынка дзесяці гадоў.

Глядачка гадоў пяці, увогуле, прамовіла "так", што яе мама пераклала, як "усё выдатна".

— Па шчырасці, мяркуючы па рэакцыі, некаторыя мультфільмы былі занадта "дарослыя" для гэтай аўдыторыі, — дадала яна. — Я ўвесь час пыталася ў дачушкі, ці не стамілася яна. Але ёй, падаецца, усё падабалася.

Напэўна, рабіць высновы па апытанні глядачоў з аднаго сеансу — справа неаб'ектыўная. Аднак хочаца агучыць такое назіранне: маленькі глядач, сапраўды, адкрыты для новых уражанняў — бо не сапаваны, калі хочаце, дамінаючымі стандартамі галівудскай анімацыі. Гэта не значыць, што работы студыі "Уолт Дысней" або "Піксар" — дрэнныя, гэта значыць, што, на жаль, бачым у кінатэатрах толькі іх. Адпаведна, іншаму прадукту, зробленаму па іншых стандартах, з кожным годам будзе цяжэй "прабіцца" да свядомасці маладога сучасніка. Таму альтэрнатыва тут — у роўных магчымасцях рознага кіно, або — хаця б у адносна роўных. І наведванне "Сакавічка" яшчэ больш пераканала ў неабходнасці стварэння адпаведных кропак для дэманстрацыі "іншай" мультыплікацыі.

Чэмпіят свету па хакеі ў Мінску падзея не толькі спартыўная. Яна ўключае шэраг інфраструктурных момантаў, якія ў нашым выпадку ніяк не стануць іміджавымі. Да прыкладу, беларуская кухня і яе рэпрэзентацыя гасцям форуму. Так, драпікі са смятанай можна знайсці практычна ў любым меню, але гэтага мала, каб казаць пра знаёмства з традыцыямі кухні. Як ацаніць сітуацыю з прадаўленнем айчынай кулінарнай традыцыі ў нашых рэстаранах? Ці мае яна перспектыву, каб зацікавіць гасцей краіны? Пра гэта гутарым з гаспадарамі аглядальнікам, саветнікам Гільдыі шэф-кухараў Беларусі, гісторыкам кулінарыі Ташай Лапаценка.



— Чэмпіят свету па хакеі ў Мінску — гэта перш за ўсё нацыянальная падзея. Калі мы клапоцімся, каб паказаць прыгажосць ды гасціннасць нашай краіны, то гэта не толькі тычыцца пытання "як бы нам здзівіць новымі стравамі". Перш за ўсё, давайце навучымся афармляць падачу таго, што ўжо маем у меню без ружачак, кустоў зеляніны і "азёр" з соуса ды смятаны. Перш чым замахаюцца на новае, трэба пачаць правільна рэзаць цыбулю, не пасыпаць сухімі травамі салаты перад падачай...

Давайце знаёмім гасцей з беларускай кухняй! Прапанова добрая — а як? Прыдумаць і ўвесці ў меню рэцэпты? Ёстага недастаткова, бо павінен узнікнуць асацыятыўны шэраг: "Беларусь — драпікі — зразы — бігас — смачна..." Пакуль не ўзнікае...

— Добра, тады прывядзіце пераканаўчы прыклад гэтага "як".

— Калі падарожнічалі па Каліфорніі, нам давялося пабыць у рэстаране, які знакаміты сваім гарохавым супам. Пра гэты факт плакаць паведамлялі за 50 кіламетраў, а на месцы прапанавалі не проста гарохавы суп: нам прапанавалі гісторыю. На сценах фота знакамітасцей, якія ядуць той суп, у меню — гісторыя стварэння з абавязковай пазнакай "рэцэпт не змяняўся з тых часоў", асобна падкрэслена, што рэстаран — частка гісторыі гэтай зямлі. Існуе некалькі варыянтаў падачы гэтай чарадзейнай стравы: ад смажанай цыбулі да міндалю.

Пра рэстаране крама, дзе прадаюць гатовыя наборы для варэння супу дома ў спойку "пад даўніну", можна замовіць замарожаныя гаршчочкі. Тут жа, у краме, — магніцікі, наклейкі, пакецікі, гарох ды фасоля некалькіх гатункаў — гэта працуе на рэцэпт ды імідж рэстарана. Вам абавязкова распавядуць, што ў супе ёсць фамільны сакрэт, і зробіць такія вочы, нібыта паведамляюць неверагодную таямніцу... Я суп каштавала — смачна, але не "на пяцёрку". Аднак легенда і правільная рэклама робяць сваю справу.

Лічу, пакуль адзіны правільны з пункту гледжання стварэння іміджу момант — гэта здымкі фільма пра гісторыю беларускай кухні. Мне пашчас-

Рэцэпты "рэстаўруюцца", але традыцыя — "па матывах"

Ёсць сімвал Чэмпіянату свету па хакеі ў Мінску, а як з гаспадарамі візітоўкай для гасцей?

ціла працаваць у гэтым пракце, і хачу сказаць, што "Беларускі відэацэнтр" стварыў фільм міжнароднага ўзроўню. Я шчыра ўдзячная дырэктару Юрыю Ігрушу, які запрасіў мяне ў праект у якасці кансультанта, а таксама рэжысёру Аляксею Раковічу і сцэнарысту Тацяне Шахавец.

— А ўвогуле, мы гатовы прыняць напільны турыстаў як з пункту гледжання наўнаснаці дастатковай колькасці ўстаноў харчавання, так і адносна іх якасці?

— Разгледзім гіпатэтычную сітуацыю: да нас прыязджае 500 мільянераў-заўзятараў. Нават калі пашанцуе, і сярод іх не акажацца вегетарыянцаў і сыраедаў, то задаволіць большасць іх запытаў будзем не ў стане. І не таму, што не хочам, а таму, што ў нас няма вопыту. І справа тут не ў ікры альбо дарагім шампанскім. Я не люблю казаць дрэнна пра нашых кухараў і якасць іх працы, але месцаў, дзе можна атрымаць смачныя і правільна прыгатаваныя стравы, у сталіцы мала. А мы ж кажам пра звыклую для еўрапейца ежу.

— Зразумела, перад Чэмпіянатам коштаў ў сталічных рэстаранах ды кафэ ўзляццяць працэнтаў на 50, зважаючы на вопыт футбольнага чэмпіянату ў Кіеве. Натуральна, зніжаць іх пасля не стануць. Ці не з'яўляецца кошт адным з фактараў, які перашкаджае развіццю, у тым ліку, і рэстаранаў беларускай кухні?

— Ускладняем апісаную вышэй задачу. "Замежнікі з гатоўнасцю патрацяць у нас

грошы" — лічу, што гэта міф, і не толькі ў дачыненні да Беларусі. Мільянеры прызвычаліся лічыць грошы, а сяродняму класу выкшталцонасці кулінары будучы не па кішэні. Нагадаю сітуацыю, пра якую казаў прэзідэнт кіеўскай Асацыяцыі шэф-кухараў Ігар Брагіч: пасля Чэмпіянату свету па футболе ў Кіеве разарылася або страціла грошы вялікая колькасць рэстаранаў ды гасцініц. Чаму?

Давайце знаёмім гасцей з беларускай кухняй! Прапанова добрая — а як? Прыдумаць і ўвесці ў меню некалькі рэцэптаў? Гэтага недастаткова, бо мае узнікнуць асацыятыўны шэраг: "Беларусь — драпікі — зразы — бігас — смачна". Пакуль не ўзнікае...

Яны былі арыентаваны на багатыя. Хто атрымаў прыбытак? Фастфуд, прадаўцы піва, чыпсаў ды малочнай прадукцыі. Ведаецца, у палове выпадкаў, кошт страў у меню нашых рэстаранаў параўнальны з цаной у Еўропе ці ЗША. Так, перад Чэмпіянатам кошт узрастае, і мы атрымаем вялікія чэргі ў нешматлікіх фастфуды ды сеткавыя бістро.

— Верагодна, шэрагу кухараў не абыйсцяся без паскоранага курса па знаёмстве з кухняй, характэрнай, як мінімум, для краіны — удзельнік Чэмпіяната. Інакш, не выключана, пасля першага ж візіту ў пэўную недастаткова падрыхтаваную ўстанову гасці папоўняць шэрагі, якія штурмуецца фастфуд.

— Паўтаруся, я не прыхільнік татальнай крытыкі. Так, нам патрэбна расці ў прафесійным плане, як ужо казалі, мы імкнемся рабіць крокі ў дадзеным кірунку, але "мы" — гэта невялікая група энтузіястаў, каму неаб'явава тое, як будзе прадстаўлена кулінарыя ў час сусветнай падзеі. З Інтэрнэту даведалася: у нас стартуе праект рэстаранна-гастранамічнай прэміі. Галоўная яе місія, як пішуць арганізатары, стымуляваць развіццё гаспадарамі культуры наведвальнікаў, шэф-кухараў і персаналу ўстаноў, наблізіць абслугоўванне ва ўстановах Беларусі да сусветных стандартаў... Гучыць прыцягальна. З аднаго боку — гэта крок у правільным кірунку, а канкурэнцыя — адзін з галоўных стымуляў да развіцця. Але... Нацыянальная прэмія ў вузкім сегменце не можа мець больш за 15 намінацый і журы, у складзе якога — толькі адзін прафесійны кухар.

— Якіх тэматычных (назавём гэта так) рэстаранаў і кафэ не хапае ў Мінску?

— Цікавае пытанне. Я магу сказаць, што мне не хапае азіяцкіх, еўрапейскіх, індыйскіх і

Як гэтага можна дасягнуць? Вывучаць кнігі, глядзець кулінарныя перадачы і ўвесь час каштаваць новыя смакі.

Калі адказаць на пытанне больш сцісла, то скажам так: у нас не хапае рэстаранаў, арыентаваных на сярэдні клас, тых месцаў, куды можна прыйсці з дзіцем, месцаў, куды можа зазірнуць кампанія падлеткаў.

— А мне здаецца, што ў нас правалены нацыянальны сегмент...

— Ведаецца — вельмі "шматслойны адказ" атрымаецца. Вывучаючы пытанне з пункту гледжання рэстараннага аглядальніка і гісторыка, я магу сказаць, што наш погляд на беларускую кухню вельмі адрозніваецца ад замежнага. У іншых дзяржавах, у лепшым выпадку, мы ўспрымаемся як краіна з неадменнымі атрыбутамі ў выглядзе сала, грыбоў, самагона ды бульбы. На мой погляд, нічога дрэннага ў бульбе як такой няма. Аднак яна з'яўляецца толькі асновай для сучаснай беларускай кухні. У яе ўвогуле дзіўны лёс: з аднаго боку — папулярнасць сярод жыхароў краіны і практычна

паціху пачаўся. Але ён не можа ісці сам па сабе.

— Дык якія ж у нас праблемы, звязаныя з развіццём нацыянальнага сегмента кулінарыі? Давайце іх сфармулюем.

— Мне падаецца, што глабальна іх тры: недахоп якаснай інфармацыі, адсутнасць экспансіі названага кірунку ў рэстаранным бізнэсе, вобмаль рэгіянальных і рэспубліканскіх мерапрыемстваў на карысць папулярнага ідэі пра павышэнне якасці прадуктаў і культуры абслугоўвання.

Чаму недахоп інфармацыі? Дзіўнае пытанне, калі ўлічыць, што Інтэрнэт проста захламляецца рэцэптамі і кулінарнымі парадамі. Аднак мае даследаванні часам прыводзяць да дзіўных вынікаў: інфармацыя ёсць — і ў той жа час яе нібыта няма. Не ўтвунена ў дакладнасці, складзе прадуктаў, а часам бачыш элементарныя памылкі перакладу і скажонне фактаў. Зразумела, што кулінарыя — дастаткова стрэнная галіна і для вынаходніцтва асабістага ўнікальнага рэцэпта, табе дастаткова, каб ён на 20% адрозніўся ад арыгінала.

Аднак у выпадку з беларускай кухняй не працуе нават гэты прынцып: у нас практычна няма інфармацыі пра гаспадарамію радзімы, старэйшую за дзве стагоддзі. Вельмі часта ў гутарках з шэф-кухараў я чую, што бульба, маўляў, — штучна створаны сімвал нашай краіны. І еўрапейцам лёгка захоўваць традыцыі, калі ў іх і клімат лепшы, і выбар прадуктаў больш багаты.

Іх прэтэнзіі зразумелыя: складана годна паказаць стравы, якія асацыяруюцца амаль выключна з сялянскай кухняй XIX стагоддзя. Аднак каб наш клімат дазваляў вырошчваць ананасы або салодкую бульбу ў прамысловых маштабах, ці змянілася б сітуацыя да лепшага? Імкненне мысліць штампамі і катэгорыямі пазбаўляе нас магчымасці ўбачыць карціну ў цэлым. Архіўныя пошукі змяняюцца апісаннем Пахлёбкіна, які, у сваю чаргу, вывучаў беларускую кухню на падставе вершаў і апавяданняў пра жыццё вясковай беднаты.

Атрымліваецца, што кухар, які здольны не толькі ўзнавіць, але і адаптаваць рэцэпт да сучаснасці, не ведае, у каго гэтую інфармацыю можна ўзяць. А гісторык гаспадараміі не ведае, каму прапановаць свае пошукі і знаходкі. І нават калі кухар і даследчык знойдуць аднаго, у іх паўстае праблема пошуку інфармацыйных каналаў. Працэі кажуць, іх ніхто не стане прасоўваць, а значыць, і слухаць.

— Дык што варта паказаць гасцям краіны з кулінарнай гісторыі, каб не "распыліцца" і не згубіць у якасці?

— Да Чэмпіянату па хакеі прыдуманы сімвал гэтай падзеі. Чаму б нам не зрабіць тое ж самае з рэцэптамі: выбіраем адну ці дзве стравы і робім іх гаспадарамічнай візітоўкай? Галоўная ўмова: даступнасць і магчымасць падаваць як у рэстаранах, так і ў перапынках паміж хакейнымі матчамі. Гэта ўмова выканальная. Другое — напой. Скажам, крамбамбуля ў любых варыянтах ажно да прахалоджальных. Існуюць жа безалкагольныя версіі папулярных катэяляў і напой? У такім выпадку, мы "забіваем адрозніваць двух зайцоў": даём дакладную гаспадарамічную карціну і годную прэзентацыю сваёй кулінарыі.

Пытанні задаваў Сяргей ТРАФІЛАЎ



У той час, калі яшчэ не праішоў "папьямак" ад лешняга Трыенале, Цэнтр сучасных мастацтваў зладзіў яго своеасаблівы антыпод. Там — мрамур, жырандолі, клубная музыка з калонак, тут — аблупленая фарба на сценах, інсталяцыі з разнастайных адкідаў чалавечай дзейнасці і... густая канцэнтрацыя творчай энергіі, жывой ды сапраўднай. Арт-праект з таямнічай назвай "Дзевяць з паловай", які заняў ладную частку памяшкання ЦСМ, ужо сёння можа прэтэндаваць на званне самай незвычайнай падзеі году. Падзеі, якую ніхто не чакаў.



Анты-гламур,

якога ніхто не чакаў

Эксперыменты — толькі з мінскай прапіскай?



Каб наладзіць камунікацыю з глядачом, ігнаруючы такія безадмоўныя інструменты, як вобраз альбо сюжэт, трэба, прынамсі, мець, чым падзяліцца. Без глыбокага аўтарскага бачання і індывідуальнай выяўленчай мовы такая "крэмзаніна" нікога не зачэпіць. У гэтую канву добра ўпляліся і творы Віктара Сахно. Аўтар адышоў у іншы свет пяць год таму і пакінуў па сабе вядомасць перадусім у якасці архітэктара, але ж яго абстрактны жывапіс, падаецца, заслугуоўвае не меншай увагі. Гэта — сапраўднае alter ego, зусім іншая

іпастань, не вывераная ні алгебрай, ні банальнымі ўяўленнямі пра гармонію. І што найбольш уражвае: у апошніх працах мастака, напісаных ужо на "сконе жыцця", у 70-гадовым веку, пульсуе непадробная гарэзлівая дзіцячая энергія! Асобным словам варта адзначыць незвычайную для родных шырот цэласнасць і прадуманасць экспазіцыі. Задача яўна была не з простых, асабліва калі ўлічыць і колькасць аўтараў, і памеры некаторых іх работ, і спецыфіку прасторы — з дзясятка асобных залаў плюс калідоры. Але пры гэтым вя-

лізны праект выглядаў цэласна — ці, прынамсі, асобныя ягоныя часткі добра карэлявалі паміж сабой. Інсталяцыі Васіля Васільева былі змешчаны паасобку, і запаўнялі цэнтры залаў з абстрактным жывапісам. Аўтар выбудоўвае свае герметычныя выказванні з дапамогай пакрытых іржой антыкварных "перажыткаў былых эпох": шаляў, кавалку каванай агароджы, клеткі для птушкі... Пэўнай лірычнасці не пазбаўлены нават вытрыманя ў ідэйным ключы мінімалізму аб'екты Генадзя Фалея — хача, здавалася б, нічога апрача фактуры ды матэрыяла гэта фармальнае мастацтва і не прадугледжвае. Зрэшты, побач з абрэзкамі труб рознай даўжыні можна ўбачыць трыпціх з назвай "Божа, барані Беларусь", зроблены з такіх "чалавечых" матэрыялаў, як лаза і льняная нітка.

Усе аўтары праекта ў ЦСМ векам — за пяцьдзясят і не маюць мінскай прапіскі (і таму мала каму ў сталіцы вядома). Праект руйнуе трывалыя ў нашым арт-асяродку стэрэатыпы: маўляў, па-за межамі сталіцы сучаснага мастацтва няма, а эксперыментаў выпадае чакаць толькі ад моладзі.

І гэты экскурс у традыцыйную для айчынага мастацтва тэматыку зусім не выглядае тут нейкім чужародным. Залу, дзе размешчаны скульптуры ды карціны "запозненага ўдзельніка" УНОВІСа Аляксандра Слепава, упрыгожваюць фрэскі ў рэнесансавай стылістыцы. Аўтары экспазіцыі свядома стварылі своеасаблівую інтэрвенцыю супрэматызму. Незвычайны эфект спараджаюць і шматлікія люстэркавыя паверхні, што адбіваюць досыць камерныя скульптуры ў той самай супрэматычнай манеры.

Большую частку другога паверха ЦСМ занялі інсталяцыі і асамбляжы баранавіцкага мастака Алеся Фалея — часам папраўдзе манструозныя паводле свайго памеру. У якасці матэрыялу аўтар выкарыстоўвае рэшткі ды аскепкі старых прадметаў, якія даўно страцілі сваё ўтылітарнае прызначэнне. І ўжо таму многія акрэсляць убацанае папулярным сёння словам "трэш", і хіба сёй-той правядзе куды больш дарэчныя паралелі — скажам, з італьянскім arte povera — "бедным мастацтвам". У свой час яно ўзнікла як своеасаблівая антытэза гламуру, які ўжо тады стаў пранікаць на тэрыторыю contemporary art.

Безумоўна, выкарыстанне ў творах мастацтва змесціва сметніку можна да бясконцасці канцэптуалізаваць, згадваючы і пра своеасаблівую "дэвальвацыю" ў грамадстве спажывання не толькі ідэй, але і рэчаў, ды і пра "гуманныя" спосабы іх утылізацыі — выстаўка акурат распачынае цыкл "Экалогія і мастацтва". Але, як падаецца, тут асаблівую важнасць мае не канцэптуальны, а візуальны складнік. Абстрактныя палотны Алеся Фалея, якія дэманструюцца побач з інсталяцыямі, нібы падкрэсліваюць іх генезіс — ад двухмернага жывапісу да аб'ёмнай фактуры рэальных прадметаў. Напэўна, гэта чарговы аўтарскі спосаб выйсці за межы карціны — нахшталь "антрапаметрычных" перформансаў Іва Кляйна і парэзаў на палотнах Лючыя Фантана.

Увагі заслугуоўвае і інфармацыйнае забеспячэнне выстаўкі. Не спадзяючыся на анонсы ды рэцэнзіі ў СМІ (іх і сапраўды бракавала), арганізатары праекта выпусцілі ўласную бясплатную газету. Выглядае яна, канешне, куды менш паважна за глянцавы каталог, але — усім гледанцам хапіла. Ды і ладна парэпанамя памяшканні цэнтры стварылі ідэальны фон для выяўлення неўтаймоўнай і "непрычасанай" творчай энергіі. Недарэмна ж ва ўсім свеце сучаснае мастацтва прынята экспанаванне прыкладна ў такіх умовах: "еўрапарамонт" у выставачнай прасторы ўжо ўсім надакучыў. І, дарэчы, у нечым гэта тычыцца не толькі сцен ды падлогі...

На здымках: арт-аб'екты ў экспазіцыйнай прасторы.

Неўзабаве пасля аднаго з выставачных хітоў сезона "Пастулат" адбыўся і яго своеасаблівы працяг — праект, прывесчаны тапкам і вытрыманы на тонкай мяккі contemporary art і дызайну. Што самае цікавае, тэму заявіў буйны мінскі аўтацэнтр, які выступіў не толькі спонсарам падзеі ў галерэі "Універсітэт культуры", але і ініцыятарам "Тапаграфікі". І, напэўна, менавіта апошняя акалічнасць дазволіла рэкрутаваць цэлую абойму "зорак" айчынага мастацтва. Прычым кожная была прадстаўлена менавіта "прэм'ерным" творам, зрабіўшы яго адмыслова да праекта — што і наогул рэдкасць у нашых шыротах.

Няправільныя тапкі

Што агульнага ў аўтамабіляў і тапак, спытаеце вы? Па словах куратара выстаўкі Алены Карпілавай, аўтацэнтр пазіцыянуе сябе як "хатні", і таму рэкламнае агенцтва распрацавала для яго цэлую кампанію, дзе фронтальныя атакі свядомасці спажываўца былі заменены ўмельнымі манеўрамі на полі падсвядомых асацыяцый. Уласна, складнікам той кампаніі і стала выстаўка. На думку ініцыятараў, тапкі лепш за ўсё ўвасабляюць хатнюю ўтульнасць...

Але толькі не ў выкананні рэпрэзэнтантаў сучаснага мастацтва! Як і трэба было чакаць, многія з іх ахвотна скарысталіся магчымасцю, каб падсунуць у мяккі тапак... калі не гадзюку дык, прынамсі, канцылярскую кнопку. Нібы змовіўшыся, аўтары дружна адкарэктывалі рэкламную канцэпцыю: большасць прадстаўленых работ цяжка назваць одамі камфорту. Хутчэй, наадварот...

Прыкладам, скульптар Максім Пятруль зрабіў тапкі са свінца, змяніўшы хімічныя ўласцівасці звыклых для такога абутку матэрыялаў на адваротныя і дадаўшы назву

і "мі-мі-мі"

"Хатняя гравітацыя". Яго калега Канстанцін Селіханаў абмежаваўся ў плане матэрыялу сілікатнай цэглай — праўда, з гламурнымі стразамі, для кантрасту. Іван Айплатуў свае тапкі зрабіў з калючага дроту, але ж упрыгожыў іх штучнымі перлінамі. Уладзімір Цэслер пераўтварыў тапак у рэвальверную кабуру, нібы нагадаўшы, што ў банальным і побытавым можа тоіцца агрэсія ды небяспека. Урэшце, тую ідэю, што лунала ў паветры, недвухсэнсоўна сфармуляваў Дзмітрый Сурскі — побач з крэслам, глянцавым часопісам і тэлепультам ён змясціў тапкі ў выглядзе бетонных пліт, назваўшы атрыманую інсталяцыю "Цуглі камфорту".

Як ні дзіўна, завадатары праекту паставіліся да такой правакацыі надзвычай спагадліва. Па словах Алены Карпілавай, яны ўвогуле далі аўтарам поўную свабоду творчасці, нават заахвочваючы правака-

Д. Сурскі.
"Цуглі камфорту".

У. Цэслер.
"Мяккі каўбой".

К. Селіханаў.
"Тапак архітэктара".



цыйныя рашэнні. Вось і Руслан Вашкевіч быў прадстаўлены канцэптуальным творам "Нябачныя тапкі" выключна праз волю галерэі — першапачатковы варыянт ягонай работы ўтрымліваў неадпаведную статусу дзяржстанова лексічную адзінку. Зрэшты, на агульным стракатым тле адсутныя тапкі выглядалі нават больш пераканаўча...

Стаўленне да падобных "легкадумных" праектаў у арт-супольнасці заўсёды было, мякка кажучы, неадназначным. Але, у любым выпадку, варта прызнаць прынамсі два іх плюсы. Папершае, менавіта такія выстаўкі адчыняюць дзверы ў свет сучаснага мастацтва многім "наспалітым гледачам", завабленым добрай рэкламнай кампаніяй ды "мімімішнымі" сюжэтамі. А па-другое — пераконваюць у тым, што сапраўды яркія аўтары не страчваюць сваё крэда, выказваючыся на любыя тэмы, нават "заказныя".

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Ілья СВІРЫН

Сёння — прэм'ера новай сцэнічнай версіі "Раскіданага гнязда" Янкі Купалы ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі. Наш карэспандэнт пабываў на адной з апошніх рэпетыцый пастаноўкі Аляксандра Гарцуева. Асаблівасцю пастаноўкі стала смелае рашэнне рэжысёра перанесці дзею з пачатку XX стагоддзя, у адпаведнасці з купалаўскім тэкстам, у наш час — пачатак XXI стагоддзя. "Раскіданае гняздо" можна ставіць бясконца", — падзяліўся з карэспандэнтам "Культуры" сваім меркаваннем Аляксандр Фёдаравіч.

Тэатральная плошча

"Раскіданае гняздо": версія праз стагоддзе

Фотарэпартаж з перадпрэм'ернай рэпетыцыі



Фота Юрыя ІВАНОВА



Бамонд: опера, балет



"Шчаўкунок": "яшчэ адна" цяпер упоравень з іншымі?

У красавіцкай афішы Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі — ніводнага "Шчаўкунка". А ў апошнія дні сакавіка іх было ажно тры. І ўсе — прэм'ерныя. Каб новае прачытанне музыкі Чайкоўскага і казкі Гофмана глядачы не блыталі з ранейшай версіяй Валянціна Елізар'ева, пастаўленай у нас у 1982 годзе, цяперашні спектакль нават называецца інакш — "Шчаўкунок, ці Яшчэ адна калядная гісторыя...". Яшчэ адна — значыць, чарговая? Адна з многіх? Здаецца, гэтыя словы сталі сімвалічнымі...

Фотапраекцыя

Рэабілітацыя

Чалавек зазвычай хапаецца за фотаапарат, каб зафіксаваць тое, што падалося яму незвычайным і нейкім чынам "вытыркаецца" са штодзённага візуальнага або эмацыйнага досведу — напрыклад, прыгожае кацаня ці выпадкова ўбачаная аварыя. Для многіх "надзвычайнасць" адлюстраваных на фота сітуацый і становіцца галоўным крытэрыем іх вартасці.

Серыя Аляксандры Салдатавай "Структура прасторы", прадстаўленая ў сталічнай галерэі "Універсітэт культуры", — гэта не больш, чым набор стоп-кадраў паўсдзённасці. Мы бачым мора, заснежанае поле, набярэжную ракі, фігуркі людзей... У гэтым сэнсе, аўтар нібы вяртаецца да першаасноў фатаграфіі, у тыя ча-

сы, калі ніхто яшчэ не асмельваўся надзяляць яе нейкімі больш пажважнымі функцыямі, чым механічнае адлюстраванне рэчаіснасці. Урэшце, першым у свеце фота быў менавіта банальны від з акна. І тады гэта многіх здзіўляла...

Сёння, амаль праз два стагоддзі, даводзіцца канстатаваць: вынайздзеныя за гэты

Пра новы спектакль, запальваючы да яго цікавасць, паведамлялі на прэс-канферэнцыях у тэатры ўжо даўно. Пры гэтым штораз паўтаралі, быццам у рэпертуары захаваюцца асобныя балеты: як новы, з харэаграфіяй Аляксандра Ціхаміравай, так і стары, елізар'еўскі. Што ж, будзем верыць. Пакуль жа — на май і чэрвень запланаваны па тры "Шчаўкунка" на месяц. Але — адно прэм'ерныя. Як ж з двух спектакляў тэатр будзе вывозіць за мяжу? Ёсць пытанне хвалявала асабліва, бо ў свой час саму прычыну новай пастаноўкі кіраўніцтва тэатра бачыла ў тым, што ранейшая... карыстаецца попытам у замежжы, таму беларускія дзеткі пазбаўлены магчымасці сустрэцца навагодня святы з любімымі балетнымі героямі: Машай, Прынцам-Шчаўкунком ды мышанятамі. Дык вось, у замежжа паедзе той спектакль, які абяруць спадары імпрэсарыю.

Але не будзем загадваць, на чым яны спыняць увагу, лепш паглядзім, што атрымалася. Тым больш, што новы "Шчаўкунок" — першая буйная праца А.Ціхаміравай — раней яна ўдала ставіла танцы ў операх — так, каб яны не адцягвалі надта шмат увагі як "фон" да рэжысёрскай задумкі і акальна-музычнага складніку. Але жанр балета патрабуе прынцыпова іншага! І заўсёдна тэатра ёсць з чым параўнаць, бо гэты "Шчаўкунок" — ужо трэці, які можна было пабачыць апошнім часам на сцэне нашага Вялікага тэатра "ў дапаўненне" да елізар'еўскага: у лістападзе 2010-га сваё трагічнае бачанне



прывозіў выхаванец Елізар'ева — Радз Паклітару са сваім "Кіеў мадэрн-балетам", а літаральна месяц таму мы глядзелі спектакль эстонскай трупы з харэаграфіяй амерыканца Бэна Сцівенсана. Новы беларускі "Шчаўкунок" —



час разнастайныя спосабы візуальнай трансфармацыі рэчаіснасці прывялі да нейкага "прытулення" эмацыйнага ўспрыяцця — як твораў мастацтва, гэтак і самой рэчаіснасці. І таму Аляксандра Салдатава свядома адмаўляецца ад разнастайных "спецэфектаў", вострай праблематыкі і ўвогуле

шмат у чым "амерыканскі". І справа зусім не ў некаторых знешніх паралелях — у нас якраз усё наадварот! Там госці збіраліся на хатнюю вечарыну, ішла справа налева, кожны — сваім адметным "крокам", у якім быў закладзены характар персанажа. У нас яны збіраюцца — калі верыць сцэнаграфіі, бы на імператарскі бал, рушаць злева направа і суцэльным натоўпам, без асаблівых выкрунтаў. Але ж сапраўдныя "амерыканізмы" балета — ужо ў самім стаўленні да танца. Цяперашні "Шчаўкунок" — самы "небалетны", "нетанцавальны" спектакль з усяго рэпертуару нашага тэатра. Затое — самы, бадай, відовішчны. І, падобна на тое, самы фінансава "змястоўны". Настолькі, што гэты ягоны "змест" зацямае ўсе астатнія. А гэта — таксама галівудская рыса: найперш — знешнія эфекты.

ў лялечным тэатры ў Ляляўскага ўмеюць "ажывіць" нават аначу, дык тут — артысты становяцца "дадаткам" да шыкоўных тканін. Яны "выносяць" іх на сабе, а мы пачынаем фантазіраваць, якія адметныя фасончыкі з іх можна было б зрабіць. Дарэчы, зблізку строі глядзяцца яшчэ больш прывабна, бо сцэна, на жаль, "з'ядае" больш за палову цікавых дэталей. Дык можа, спектакль быў разлічаны на "камерныя" паказы? Але ж дэкарацыі — менавіта для вялізнай сцэны, якая ў стане перадаць усю неабсяжнасць залы (мабыць, дзесьці ў каралеўскім палацы) з балконамі ў два ярусы. І тое — жылло спадароў Штальбаўмаў?

Знайсі гэтаму "апраўданне", вядома, магчыма: маўляў, такім бачыцца пакой маленькай Ма-

Неразгаданай загадкай застаецца Прынц. Што азначае выява скрыпічнага ключа на яго напалеонаўскім капялюшы? І чаму ён хіліцца то да ўсходніх прыгажунь, то, мяркуючы па кепках набакір, да двух рабочых расійскай глыбінкі канца XIX стагоддзя? Гэта і ёсць "выпрабаванне спакусамі"? Прычым рознай арыентацыі. Не менш незразумелымі застаюцца паводзіны Драсельмеера: навошта ён увесь час пужае Машу? Гэта таксама "выпрабаванні"? А Вальс кветак успрымаецца чым заўгодна, акрамя пазначанай у лібрэта сцэны заручынаў: хто-сьці ў зале назваў яго "вальсам шахцёраў", у мяне ж ён выклікаў асацыяцыі ўвогуле з памінальнымі свечкамі.

Мастыхін

Цыніі пад містычным нябёсамі

У Крычаве — пейзажы дзвюх краін

Выстаўка карцін "Пейзажы Беларусі і Расіі" адкрылася ў Крычэйскім гістарычным музеі. Стартвала ж яна з Клімавіцкага раённага краязнаўчага музея. Гэта праект двух мастакоў-сяброў. У красавіку эстафету перахопіць Касцюковіцкі музей, затым Аршанскі... Пасля цудоўнай творы будучы дэманстравацца ў расійскіх музеях.

Стары Дзедзін Клімавіцкага раёна. Доўжыўся ён тыдзень. Для расійскага мастака гэта быў шосты раз і першы — для Леаніда Ячнева.

На выстаўцы кожная карціна распавядае пра падарожжы мастакоў. Вось работы: "Восень. Барслаўскія азёры", "Навальніца ідзе", "Пасля дажджу" — напамін аб Браслаўшчыне Уладзіміра Берднікава. "Фелантропаў манастыр", "Кірыла-Белаазёрскі манастыр", "Горацкі манастыр" — успамін клімаўчаніна пра архітэктурныя помнікі Валагодскай вобласці. А вось Уладзімір Іванавіч перанёс на палатно ўсе матывы, якія прыцягнулі яго ўвагу пад час сплаву: "Перакат на рацэ Асцёр", "Навальніца ідзе", "Містычнае воблака".

Леанід Ячнеў выявіў іх незвычайны транспарт — "Плыт на рацэ Асцёр", зроблены мастакамі сумесна з сябрамі з пластыкавых бутэлек. Гэтая работа пакінула ў памяці нечаканыя паварты ракі ў час моцнай навальніцы. Абодва зафіксавалі воблака — ці не містычнае, якое вісела над імі каля трох гадзін.

Зараз у трох выставачных залах Пацёмкінскага палаца ў Крычаве прадстаўлена каля васьмідзсяці работ заслужанага мастака Расіі Уладзіміра Берднікава і вядомага творцы-клімаўчаніна Леаніда Ячнева. Пазнаёмліся яны на адным з Міжнародных пленэраў, прысвечаных лаўрэату дзяржаўнай прэміі СССР, заслужанаму дзеячу мастацтваў РФСР, мастаку Ф.С. Шурпіну.

На прэзентацыі выстаўкі сабраліся прыхільнікі прыгожых мастацтваў. Выкладчык Крычэйскай школы мастацтваў Сяргей Масіха прывёў з сабой вучня:



Праўда, тут ім можна знайсці "гістарычнае" апраўданне: дзеянне, калі верыць некаторым сцэнічным строям з парывамі, перанесена ў XVIII стагоддзе — час абавязковых сцэнічных пампезнасцей ды "чараўніцтваў", з якім змагаліся найбольш перадавыя творцы.

Запрасіўшы сусветна знакамітага мастака Юрыя Купера, які апошнім часам жыве і працуе ў Вялікабрытаніі, тэатр свядома імкнуўся да максімальнай відовішчнасці. Сапраўды, разнастайных сцэнічных строяў у пастаноўцы — безліч. Але раптам ловіш сябе на думцы, што ацэньваеш не самі "адзены", а найперш багатая тканіны. І міжволі прыходзіць параўнанне: калі

шы. А яна — не такая, як іншыя, пра што можна даведацца са сціслага зместу балета, змешчанага ў праграмцы: "усе, акрамя Машы", "усім, акрамя Машы". Але ж ці бачым мы гэта на сцэне? Здагадацца, хто тут Маша, можна хіба ў сярэдзіне, калі не бліжэй да фіналу першай дзеі. Бо героі не маюць адметнай, індывідуальнай пластыкі. Так, знаходзяцца на сцэне. Бывае, вальсіруюць. Зрэдку паказваюць штосьці не самае складанае з класікі — усё ж балет. Але што яны хочучь нам усім сказаць? Змест літаратурна выкладзенага лібрэта абсалютна "не чытаецца" ў спектаклі. Бо не атрымлівае пластычнага расхнення.

Салісты робяць, што могуць. З адной папраўкай: насамрэч усе яны здольныя на куды большае, чым закладзена ў новую харэаграфію, разлічаную на самы пачатковы ўзровень засваення класічнай балетнай мовы — як у тых амерыканцаў, спрактыкаваных на мадэрне. Што ж, па мадэрне нам Запад не адужаць. Затое дзякуючы новаму "Шчаўкунку", мы цяпер па класіцы (і неакласіцы!) не "наперадзе планеты ўсёй", а ўпору з многімі ды многімі іншымі. Як усе. Можа, менавіта гэтага і чакаюць замежнікі? Каб пераканацца, што іх пастаноўкі не горшыя...

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымках: сцэны з балета "Шчаўкунок".



— Са сваімі выхаванцамі мы наведваем усе выставы, якія арганізуюцца музеем. Такім чынам стараюся далучыць дзяцей да прыгожага. Магчыма, менавіта гэта паўплывае на іх далейшы лёс.

Акрамя таго, была магчымаць паглядзець у адной з залаў фільмы пра падарожжы двух мастакоў (знятыя, дарэчы, Леанідам Ячневым). Летась яны вызыджалі ў творчыя экспедыцыі на Браслаўскія азёры і ў Валагодскую вобласць. А трохі раней здзейснілі мару Уладзіміра Берднікава — зрабілі сплав па рацэ Асцёр, пачалі з пасёлка Шумячы ў Расіі, а завяршылі яго ў вёсцы

Захапляюць і нацюрморты Берднікава "Падарункі лета", "Цыніі", "Нацюрморт восень-2012". Піша іх ён з любоўю, з натурны. А перш за ўсё мастак... вырошчвае іх на сваім агародзе. Затым саставіць кампазіцыю, і толькі пасля, з асалодай, стане пераносіць выяву на палатно.

— Навакольны свет дастаткова разнастайны і цікавы, трэба толькі здолець убачыць яго характава, — упэўнена кажа творца.

Дар я ЭВЕРС, старшы навуковы супрацоўнік Клімавіцкага краязнаўчага музея

На здымку: Сяргей Масіха з вучаніцай пад час вернісажу.

паўсядзённасці



абстрагуецца ад якіх-кольвечы тэматычных кантэкстаў: скажам, сацыяльнага.

Што гэта за мясціны, хто тыя людзі, якіх мы бачым у кадры, што з імі адбываецца? Па вялікім рахунку, гэта не важна: мясціны як мясціны, людзі як людзі... Як падаецца, аўтар імкнецца "пераадкрыць" самую звычайную

паўсядзённасць, выявіўшы яе глыбіню і нават энigmatычнасць. І такім чынам эмансціпаваць бачанне ад насланняў ментальных стэрэатыпаў.

Выстаўка пераканаўча даводзіць, што без іх рэчаіснасць выглядае куды цікавейшай. Але для таго, каб гэта засведчыць, замала толькі спускаць затвор фотаапа-

рата — патрэбна нейкае "ўжыванне" ў прастору, досвед яе суб'ектыўнага ўспрымання, які можна ў далейшым трансфармаваць у канкрэтныя здымкі. Уласна, менавіта ён — а не проста механічная метадалогія алюстравання паўсядзённасці — дазваляе Аляксандры Салдатавай выяўляць тую магію "тут і цяпер".

Па словах Аляксандры Салдатавай, пад час працы з "банальнай", на звыклы погляд, натурай, ёй даводзіцца прыпадабняцца паляўнічаму, чакаць у засадзе таго моманту, калі рэчаіснасць праявіць сябе нейкім адмысловым спосабам. І заведчыць, што від з вакна спальні, насамрэч, куды цікавейшы, чым нам звычайна здаецца — нават у тым выпадку, калі шторанак мы бачым не заснежаны Альпы, а заводскія трубы ды шматпавярхоўкі. Бо найважнейшае — гэта менавіта суб'ектыўнае ўспрыманне.

Ілья СВІРЫН
На ілюстрацыях: фота Аляксандры Салдатавай.

НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА МАЙ І ЧЭРВЕНЬ 2013 г.

Падпісьня індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

